

V. — Samuel Gili i Gaya, en les seves notes de divulgació sobre el text de Montalvo, posa en relleu la modernitat extraordinària del lèxic, que només pot ésser explicada per una influència decisiva en la formació de la prosa castellana clàssica, tant com en la parla general. Si de l'estudi del lèxic passem al del ritme de la prosa, trobem que «lo más parecido al *periodare* de Cervantes se halla, dentro de nuestras letras, en el *Amadís*» (pàg. 9). El text de Montalvo conté una clara superposició d'estrats diversos de llengua, el més arcaic dels quals ha d'ésser situat a mitjan segle XIV, i indica un estat molt pròxim al de Juan Manuel. Quant al procés de modernització a què Montalvo sotmet els vells textos que utilitza, Gili i Gaya creu que, «bastante respetuoso al principio con los viejos originales que refundía, fué tomándose cada vez más libertades, hasta ocurrírsele la idea de continuar la novela modificando el desenlace, en el libro IV, y de añadirle otra derivada de ella en las *Sergas de Español*» (pàg. 14). El text del 1508 ofereix una absència total de lusitanismes. Quant als gallicismes, no superen la mitjana normal que trobem en els altres llibres de cavalleries: més aviat la disminueixen. Redueix les interpolacions atribuïbles a Montalvo a tres grups: 1) reflexions morals, insòlites en el gènere; 2) elements fantàstics; 3) motius literaris i històrics. «Tanto en lo que continúa como en lo que desecha del mundo artúrico, Montalvo es para nosotros un indicio de los tiempos nuevos; y así se convierte en el primer crítico del género que tan amorosamente cultiva» (pàg. 19). La gran significació de la novella per al lector de l'època, tant hispànic com europeu, només pot ésser explicada pel fet que l'heroi «es síntesis final y depurada del héroe caballeresco» (pàg. 23). I, «*Amadís* es bella culminación de los libros de caballerías, pero tan depurada y llevada por el cabo, que nos hace sentir su fragilidad y su agotamiento definitivo» (pàg. 26).

Joaquim MOLAS

Los decires narrativos del marqués de Santillana. Discurso leído ... en su recepción pública por RAFAEL LAPESA MELGAR, y contestación de DÁMASO ALONSO. Madrid, Real Academia Española, 1954. 114 pàgs.

Després d'haver precisat, segons les investigacions de F. Vendrell de Millàs i de Pierre Le Gentil, el significat dels termes *canción* — peça escrita per a ésser cantada — i *decir* — peça escrita per a ésser llegida o recitada —, el Prof. Lapesa inicia l'estudi dels *decires* narratius del marqués de Santillana, que divideix en dues parts.

La primera — la més extensa — és constituïda per una anàlisi detallada de cada un dels *decires*, segons la seva progressiva extensió i complexitat, des d'*En mirando una ribera* i *Por un valle deleytoso* fins a *La comedieta de Ponça*, on intenta de determinar les fonts que utilitzà l'autor, resumeix l'argument, proposa interpretacions, etc.

La segona part conté un examen, rigorós i profund, d'*El mundo poético y el estilo de los decires*. Comença amb un estudi del paisatge, el qual no és sentit, «como en las serranillas, en su varia y sabrosa realidad geográfica», sinó que és una traducció dels tòpics vigents a l'època: a) «frescos y verdes prados, florida vegetación junto a una fuente clara o en los márgenes de un río, gratos olores, cantos de aves descritos con el tecnicismo de la música»; b) «cuadro

de selvas aterradoras, páramos solitarios y ciclos tempestuosos» (pàg. 62). Sobre aquesta dualitat escenogràfica «se mueven personajes que extremen las manifestaciones de sentimiento o prodigan reverencias y cortesías» (63). El marquès de Santillana dedica una atenció especial als vestits, els colors dels quals, així com llur forma, llurs ornaments i llurs atributs, posseeixen valor de símbol. Paral·lelament al seu gust envers la riquesa i el gran aparat, trobem una complaença en els motius exòtics i un cert sentit arqueològic en la indumentària greco-llatina.

«Al gusto por la exteriorización pomposa obedecen también los alardes de saber» (67). Els *decires* narratius són poesia docta, plena de cites, d'imitacions i de reminiscències que donen testimoni de l'extensió de la cultura de l'autor. Aquesta pluralitat de cites i d'allusions «no es ya la costumbre de respaldarse en autoridades, sino el deseo de lucir lo recién aprendido» (68). El poeta es fa un orgull del seu saber i s'encara, sense reserves, amb el risc de no ésser comprès.

El seu propòsit de fer una poesia sàvia té com a conseqüència immediata l'enriquiment del seu lèxic llatinitzant, els trets més característics del qual són estudiats amb deteniment. D'altra banda, el gust per l'exotisme el duu a incorporar, també, a la seva llengua literària, mots no castellans: francesos, provençals, catalans i italians. Segueix un estudi de la seva capacitat retòrica — símls, perífrasis, etc. —, i acaba situant els *decires* dins l'obra total de l'autor.¹

Com és d'habitud, el discurs del Prof. Lapesa s'inicia amb un elogi del seu predecessor a l'Acadèmia — Àngel González Palencia — i acaba amb una ponderació de la seva persona i de la seva obra, de la qual és autor el Prof. Dámaso Alonso.

Joaquim MOLAS

MANUEL ALVAR: *Granada y el Romancero*. Universidad de Granada, 1956.
112 pàgs.

Manuel Alvar ha manifestat en dues direccions principals la seva activitat d'estudiós: la lingüística, on destaquen diversos treballs sobre el dialecte aragonès² i l'actual preparació de l'Atlas d'Andalusia,³ i la literària, amb interessants assaigs sobre els romanços castellans.⁴

En el volumet *Granada y el Romancero*, de destinació popular bé que aparegut dins les publicacions de la Universitat de Granada, Alvar aplega, en sis capitolets, uns comentaris de fons erudit però de to líric sobre romanços que es refereixen a la capital del darrer reialme musulmà de la Península

1. Ja en premsa aquesta nota, ha aparegut el llibre *La obra literaria del marqués de Santillana* (Madrid 1957), del qual el present discurs forma el capítol quart.

2. Cf. *ER*, I (1947-48), 218-220; II (1949-50), 224, 227-228; IV (1953-54), 369. Cal recordar encara, el manual *El dialecto aragonés*, publicat dins la *BRH* de l'Editorial Gredos.

3. Vegeu *Atlas lingüístico de Andalucía: Cuestionario* (Granada 1952); *Proyecto de un Atlas lingüístico de Andalucía*, «Orbis», II (1953), 54-60; *Las encuestas del «Atlas lingüístico de Andalucía»* (diciembre 1953 - marzo 1955), *RDTP*, XI (1955), 231-274.

4. Cf. *ER*, III (1951-52), 57 n. *.